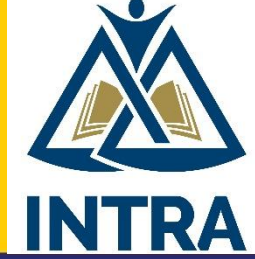

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

National Programme for Turkey 2014 – 2020
Instrument for Pre-Accession Assistance II

Hâkim ve Savcı Adaylarının Staj Verimliliğinin ve Etkinliğinin Artırılması Projesi

Kontrat No.: TR2015/RL/03/A3.5-01
Referans No.: EuropeAid/162288/ID/ACT/TR

2.4.1. YARGI ETİĞİNE İLİŞKİN EĞİTİM MODÜLÜ

Nihai Taslak

Hazırlayanlar:

Ignacio Sancho, İspanya Yargıtayı Üyesi

Arantzazu Ortiz, İspanya Palma de Mallorca İstinaf Mahkemesi Kıdemli Hâkimi

Roberto Alonso, Kıdemli Hâkim, İspanya Hâkim Savcı Adaylığı Genel Koordinatörü

Bu proje İspanya Krallığı ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından yürütölen bir eşleŐtirme ortaklığıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
I. Giriş	2
II. Bağımsızlık.....	4
III. Tarafsızlık	11
IV. Doğruluk.....	17
V. Dürüstlük.....	22

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

I. Giriş

1. Hakimler için etik ilkelerin güçlendirilmesi neden önemlidir?

Bu sadece adil hakim olmak için eğitim alması gereken çok sayıda adayın işe alınması nedeniyle Türk yargısına özgü bir gereklilik değil evrensel ve genel bir durumdur. Genel bir durumdur çünkü etik ilkeler tüm nitelikli mesleklerin ahlaki olarak yeniden yapılandırılmasını şekillendirmektedir. Evrenseldir çünkü yargı etiğine yönelik uluslararası ilgi gittikçe artmaktadır.

Adil bir hakim olmanın sadece teknik becerilerle (kanunlara ilişkin derin bilgi sahibi olmak) ilgili olmadığı yaygın olarak kabul edilmektedir. Etikle (yargısal erdemler) ilgili diğer becerilere de sahip olunması gerekmektedir ve bu beceriler hukuk kitaplarında, delillerde veya usulde yer almamaktadır.

2. Yargı etiği nedir?

Yargı etiği, “ahlak kuralları”ndan ziyade adil bir hakimin iyi bir tutuma sahip olması ve erdemleri veya nitelikleriyle (ahlaki bütünlük, iyi itibar ve etik değerler) ilgilidir. Hakimlere yönelik etik kurallar, hukuki ve ahlaki yönergelere indirgenemez.

Hakimler eylemlerinde mesleğe uygun davranışın etik ilkelerine uymalıdır. Bu ilkeler, ihlal edilebilecek bir dizi disiplin cezasına çevrilmemekte aynı zamanda yargı mensuplarının davranışlarına ilişkin olumlu modeller sunmaktadır.

3. Yargı etiğini nasıl geliştirebiliriz?

Kişinin yargı etiğini geliştirmesinin yolu, bu değerler, ilkeler ve niteliklerle ilgili pratik bilgi edinmesidir.

Bunlar bazı uluslararası belgelerde bir araya toplanmıştır. Burada bu belgelerden ikisine odaklanılacaktır: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından 2002 yılında yayınlanan **Bangalor Yargı Etiği İlkeleri**¹ ve **Yargı Etiğine ilişkin Avrupa Yargı Kurulları Ağı (AYKA) Londra Deklarasyonu**.

Bangalor İlkeleri “hâkimlere rehberlik sunmak ve yargıya yargı etiğini düzenlemeye yönelik bir çerçeve temin etmek üzere tasarlanmıştır”. Bu ilkelerde altı değer belirlenmektedir: bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk, dürüstlük, eşitlik ile ehliyet ve liyakat. Her değer, birçok ilke ve niteliğin kaynağıdır. Pratik sonuçlar, Bangalor Yargı Etiği İlkelerine ilişkin Yorum (2007)² ve Bangalor Yargı Davranışı ve Etiğine ilişkin Öz Yönlendirmeli Kursta (2019)³ belirtilmektedir.

Yargı Etiğine ilişkin Avrupa Yargı Kurulları Ağı'nın (AYKA) Londra Deklarasyonu'nda Avrupa hakimlerinin davranışlarına rehberlik etmek üzere “Yargı Etiği: ilkeler, değerler ve nitelikler” başlıklı 2009-2010 tarihli rapor⁴ onaylanmıştır.

Bu rapora göre, yargı etiği “hakimin görevlerinin kamuoyunun beklentilerine karşılık olarak hakimin işindeki ortak ve temel değerler, önleyici ilkeler ve kişisel nitelikleri kapsamı için

¹ Bundan böyle Bangalor İlkeleri (2002) olarak anılacaktır.

² Bundan böyle Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum olarak anılacaktır (2013).

³ Bundan böyle Bangalor öz yönlendirmeli kurs olarak anılacaktır (2019).

⁴ Bundan böyle AYKA raporu olarak anılacaktır (2009/2010).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

olumlu bir şekilde ele alınmalıdır. Bağımsızlık, doğruluk, tarafsızlık, ihtiyat ve takdir yetkisi, liyakat, saygı ve dinleyebilme, adil muamele, ehliyet ve Őeffaflık [yargısal faaliyet için elzem olarak] belirlenen ortak değerlerdir (Bölüm I). Hakim ayrıca hikmet, bağlılık, insaniyet duygusu, cesaret, ciddiyet ve ihtiyat, etkili bir Şekilde çalışabilme, dinleyebilme ve iletişim kurabilme niteliklerini sergilemelidir. Hakim, mesleki davranışı, özel hayatı ve toplum içindeki davranışlarının adaletin imajı ve halkın adalete güveni üzerinde etkisi olduğunun farkındadır (Bölüm II).

Hakimler ve Savcılar Kurulu, bu uluslararası hukuki belgeler doğrultusunda, Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nin⁵ başında Şunu belirtmiştir: "Hâkimler ve savcılar, görevlerini yerine getirirken adaletin en hassas ve doğru Şekilde dağıtıldığından emin olan, meslekî sorumluluk içinde davranan, bütün işlemleri ile karar ve davranışlarında insan ve toplum hayatına tesir edeceklerinin ve toplum nezdindeki saygınlıklarının korunmasının Türk yargısının itibarını da yükselteceğinin bilincinde olan 'hakîm, fehîm, müstakîm, emîn, mekîn ve metîn' insanlardır. Anayasa ve kanunlardan aldıkları yetki çerçevesinde, hür vicdanları ile evrensel değerleri Őiar edinerek bağımsız ve tarafsız olarak görevlerini yürütürler. Bu bildirmede belirtilen etik ilkeleri içtenlikle benimser, gerek meslekî gerekse sosyal hayatlarında bu ilkeler doğrultusunda davranmaya onurları ve vicdanları üzerine söz verirler."

4. Eğitim modülünün metodolojisi

Bu eğitim modülünde, bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük değerlerine odaklanılmaktadır (mahkemede ve mahkeme dışındaki iyi davranışlara atıfta bulunarak).

Modül; bağımsızlık, tarafsızlık ve doğruluk ve dürüstlüğe yönelik bölümler olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Bu değerlerle ilgili ana ilkeler ve nitelikler, örnekler ve vaka çalışmaları ile aydınlatılacaktır. Vaka çalışmaları, eğitime katılan kişileri kişisel görüşlerini sunmak üzere teşvik etmek için gereklidir.

Yargı etiğinin iyileştirilmesinin tek yolu, ilk olarak, adil bir hakim örneği göstererek her hakimde daha iyi bir hakim olma isteği oluşturmak, ikinci olarak, kişiyi kendi zayıf yönlerini eleştirel bir Şekilde belirlemesi için her konuyla ilgili kişisel görüşlerini sunmaya teşvik etmek ve üçüncü olarak, iyi becerilerin ve yargısal niteliklerin geliştirilmesi için kişisel eğitimidir.

⁵ Bundan böyle Türk Yargı Etiği Bildirgesi olarak anılacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

II. Bağımsızlık

1. Yargı bağımsızlığı nedir?

1.1. Bağımsızlık; hakimlerin siyasi, toplumsal, ekonomik etkilerden veya diğer etkilerden uzak olması gerektiği anlamına gelmektedir⁶.

Bağımsızlık, hiyerarşinin zıttıdır. Bağımsız bir hakim, başka bir kişi, organ veya kurum gibi uyması gereken bir hiyerarşi gücüne bağlı değildir. Bu nedenle, bağımsızlık, hiyerarşinin bir parçası olmamaktır⁷.

Buna ek olarak, bağımsızlık, hakimlerin yargısal faaliyetlerini yerine getirirken hiç kimsenin emirlerine uymaması gerektiği anlamına gelmektedir. Hakimler; talimat, emir veya himayeye bağlı olmamalıdır.

Ancak hakimler bağımsız oldukları için hiyerarşiye bağlı olmasalar da bu, hakimlerin kendi özgür iradelerine veya seçimlerine göre hareket edebilecekleri anlamına gelmez.

Hakimler, yargısal faaliyetlerini yerine getirirken hukukun üstünlüğüne bağlıdır. Vatandaşlar ve kamu kurumları da yasalara bağlıdır. Fakat hakimler sadece ve münhasıran hukuka bağlıdır.

Son olarak, yargının bağımsızlığının doğal sonucu yani yargısal sorumluluktur. Bağımsızlık, sorumsuz ve ayrıcalıklı olmak anlamına gelmez⁸.

1.2. Bangalor İlkelerinde, yargı bağımsızlığı hukukun üstünlüğüne ön koşulu ve adil yargılanmanın temel garantisi olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, hâkim, hem bireysel hem de kurumsal yönleriyle yargı bağımsızlığını korumalı ve bu konuda örnek teşkil etmelidir⁹.

Yargı Etiğine ilişkin AYKA Raporunda, bağımsızlığın, demokratik bir toplumdaki her vatandaşın yasama ve yürütme organlarından bağımsız olan ve bağımsız olduğu görülen ve hukukun üstünlüğü kapsamında vatandaşların özgürlüğü ve haklarını korumak için kurulan bir yargıdan yararlanma hakkı olduğu belirtilmektedir¹⁰.

Türk Yargı Etiği Bildirgesi'ne göre, yargı bağımsızlığı, yargılama fonksiyonunun baskı ve tesirden uzak bir şekilde yerine getirilmesi olarak tanınmaktadır¹¹.

1.3. Yargı bağımsızlığı, karar alma için gerekli hem bireysel hem kurumsal bağımsızlığa atıfta bulunur¹².

Kurumsal bağımsızlık, yargının bütün olarak bağımsızlığı iken bireysel bağımsızlık bir hakimin yargılama-karar sürecindeki bağımsızlığıdır.

Yargı bağımsızlığının bu iki yönü arasındaki ilişki şu şekildedir: bir hakim bu zihniyete sahip olabilir fakat görev yaptığı mahkeme, yargılama fonksiyonları için elzem olarak yürütmenin

⁶ J. M. SHARMAN, *Judicial Ethics: Independence, Impartiality, and Integrity*, 1966, sf. 3.

⁷ I. DÍEZ PICAZO, *Curso Derecho Procesal Civil I*, 2019 Madrid, sf. 57.

⁸ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.6.

⁹ Bangalor İlkeleri (2002), 1.

¹⁰ AYKA raporu (2009/2010), sf. 2.

¹¹ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.2.

¹² Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 23.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

diğer organlarından bağımsız değil ise, hakimin bağımsız olduğu söylenemez. Bu nedenle, yargı bağımsızlığı hem zihniyet hem de bir dizi kurumsal ve operasyonel düzenlemedir.

Bireysel bağımsızlık için elzem olan kurumsal bağımsızlığı bir dakikalığına bir kenara bırakarak ikinciye odaklanacağız. Çünkü şu anda hakimlerin yargısal fonksiyonlarını yerine getirirken uygulanabilecek etik davranışlarına odaklanmamız gerekmektedir.

Hakimlerin bireysel bağımsızlığı derinlemesine incelenecektir.

2. Hakimlerin bireysel bağımsızlığı¹³

2.1. Yargısal fonksiyonun bağımsızlığı

Yargı bağımsızlığı ilkesinin temeli, hakimin, mahkemeye sunulan davaları yürütme ve davalarla ilgili karar verme konusunda tam bağımsız olmasıdır. Yürütme organları, baskı grubu, bireyler, hatta başka bir hakim bile olsa dışarıdan hiç kimse, hakimin bir davayı yürütme ve karar verme biçimine müdahale etmemeli veya etme girişiminde bulunmamalıdır¹⁴.

Bu doğrultuda, Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde, bağımsız hakimlerin adil yargılanmanın ve hukuk devletinin güvencesi olduğu belirtilmektedir¹⁵.

Yargı kararlarının dışarıdan uygunsuz etkilere maruz kaldığı algılanır ise, yargıya olan güven sarsılır. Yürütme, yasama ve yargının hakimin kararlarının bu tür etkiler altında kalabileceğine dair bir algı oluşturmaması yargının bağımsızlığının ve kamuoyunun adalet sistemine olan güveninin korunması için şarttır.

Daha önce belirtildiği üzere, hakimlerin bireysel bağımsızlığı kurumsal bağımsızlığa bağlıdır. Bazen siyasi liderler ve hakimler arasında gerginlikler olur. Bu tür gerginlikler için en iyi çözüm, otoriteler ve otoritelerin fonksiyonlarına ilişkin daha iyi bir anlayış geliştirilmesidir. Güçlü bir yasaması ve güçlü bir yürütme otoritesi olan ve iyi organize olmuş bir devletin aynı şekilde güçlü ve bağımsız bir yargıya ihtiyacı vardır.

Son olarak, yargılamada dışarıdan gelen etkiler altında kalınmamalıdır.

2.2. Bağımsızlık, hakimlerin yalnızca hukukun üstünlüğüne bağlı olduğunu belirtir.

Hakimler, bağımsızlıklarına doğrudan ya da dolaylı olarak etki edebilecek baskı ve tesiri kayıtsız şartsız reddederler¹⁶.

Aynı şekilde, Bangalor İlkelerinde de bu şart yer almaktadır: "Hâkim; herhangi bir yerden herhangi bir sebeple doğrudan ya da dolaylı olarak gelebilecek her türlü dış etki, rüşvet, baskı, tehdit ve müdahaleden uzak şekilde, olaylara ilişkin kendi değerlendirmesine dayanarak ve hukuka dair kendi vicdani anlayışı ile uygun biçimde yargı işlevini bağımsız olarak yerine getirmelidir"¹⁷.

¹³ Bu bölümün yapısı I.SANCHO, *Ética judicial: el paradigma del buen juez'den* (Yargı Etiği: iyi hakim örneği) alınmıştır, 2007, Madrid.

¹⁴ Bkz. R v Bearegard, Kanada Yüksek Mahkemesi, [1987] LRC (Const) 180 at 188, per Chief Justice Dickson.

¹⁵ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.1.

¹⁶ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.3.

¹⁷ Bangalor İlkeleri (2002), 1.1.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bir hakimin maruz kalabileceği etki türleri şu şekilde sıralanabilir¹⁸:

- Hakimler, kimseden korkmadan veya kimseyi kayırmadan ve nihai kararın beğenilip beğenilmeyeceğine ehemmiyet vermeden, kanunları maddi gerçeklere ilişkin kendi değerlendirmesi doğrultusunda anladığı şekilde uygulamalıdır.
- Hakimler; kamuoyundaki karışıklıktan veya eleştiri korkusundan etkilenmemelidir.
- Hakimler; aile ilişkilerinin, toplumsal veya siyasi ilişkilerin herhangi bir adli kararı etkilemesine izin vermemelidir.
- Hakimler; adli süreci siyasi kaynaklardan, basın kaynaklarından veya diğer kaynaklardan gelen tesir ve baskıdan ve kamuoyunun yararına olan konuların sosyal hayatta ve özgür basında halka açık bir şekilde tartışılmasına yönelik çıkarlardan korunmalıdır.

Tüm bu şartlar, hakimlerin hamaset ile hareket etmesini gerektirmektedir. Ancak toplum genellikle bunu anlayamamakta ve bu tutumu takdir etmemektedir.

Bu nedenle, cesaret, hakimin bağımsız olma görevini yerine getirmesi için zorunludur. Cesareti olmayan bir hakim, ister siyasi ister toplumsal ister ideolojik olsun, her türlü baskıya boyun eğecektir. Cesur bir hakim, kanunları diğerlerinin ondan beklediği şekilde bağımsız olarak uygular.

Yukarıdaki paragraflara rağmen, belli bir hukuk sistemi veya toplumsal sistem hakimden daha az hamaset bekledikçe hem kanunlar hem de sistem daha iyi olacaktır¹⁹.

2.3. Hakimlerin siyasi bağımsızlığı

Hâkim, bir yandan diğer vatandaşlar gibi ifade, inanç, dernek kurma ve toplanma²⁰ ve siyasi görüş özgürlüğüne sahiptir.

Öte yandan, hakimlerin, siyasi etki başta olmak üzere, haksız etkiden bağımsız ve tarafsız hakimler olarak algılanması önemlidir. Bu da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde güvence altına alınan vatandaşların adil yargılanma hakkından kaynaklanmaktadır.

Yargıya güvenin sağlanması ve sürdürülebilmesi için bağımsız olmak kadar, bağımsız görünmek de önemlidir²¹.

Yukarıda belirtilen kural, hakimlerin, yargı makamının itibarını ve yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığını korumak için siyasi görüşlerini ifade etmekten kaçınması gerektiğine işaret etmektedir.

Bu bağlamda, Bangalor İlkelerinde, şu şart ile birlikte hakimlerin ifade özgürlüğü tanınmaktadır: "Hâkim, yasama ve yürütme organlarıyla uygunsuz bağlantılardan ve bu organların etkisinden bağımsız olmalı ve ayrıca makul bir şekilde gözlemlendiğinde de bunlardan bağımsız görünmelidir"²².

¹⁸ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 27, 28, 29 ve 30.

¹⁹ A. RZEPLIŃSKI, *To be a judge*, Solemn hearing for the opening of the Judicial Year ECHR, 2016, sf. 9.

²⁰ Bangalor İlkeleri (2002), 4.6.

²¹ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.5.

²² Bangalor İlkeleri (2002), 1.3.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Resmi Yorumda bu genel ve soyut ilke “hakimin görevleri, ulusal parlamento veya yerel meclis üyeliği gibi belli siyasi faaliyetlere uygun değildir”²³ ifadesiyle belirtilmektedir.

Aynı şekilde, AYKA raporunda da bu iki görev şu şekilde özetlenmektedir: “Siyasette, her vatandaşın olduğu gibi, hakimin de siyasi görüşe sahip olma hakkı vardır. Hakim, bireylerin hakimin görüşleriyle ilgili endişelenmeden kendisine güvenebilmesi için ihtiyaten yargıya bağlı kalmaya devam etmelidir. Bir hakim, siyasi bir partinin aktif bir temsilcisi gibi davranamaz”²⁴.

Hakimlerin medeni hakları (ifade ve inanç özgürlüğü) ile bağımsızlık şartı arasında denge kurmak oldukça zordur. Öte yandan, hakimlerin düşünce ve fikir özgürlüğü ile yansız olma şartı arasında bir denge kurma ihtiyacı vardır.

Bu bağlamda, Hakimlerin Statüsüne ilişkin Avrupa Şartı’nda, hakimlerin siyasetçilerle ilişkileri açısından şüpheli bir tutum vardır. Şartta şu ifade yer almaktadır: “bağımsız organa üye olan hâkimlerin kendilerini siyasi partilere ya da siyasi partiler tarafından ya da yoluyla atanmış ya da seçilmiş olan organlara beğendirmeye çalışmaktan kaçınmaları beklenmektedir.”

Özetle, hakim yalnızca kanunlar temelinde karar vermelidir. Hakimin siyasi görüşlerini belirtmesi veya siyasi faaliyetlerde bulunması, tarafsızlığını ve bağımsızlığını tehlikeye atabilir.

2.4. Meslektaşlarından bağımsız olma

Karar alma, hakimin bireysel sorumluluğudur. Bu nedenle hakim, diğer hakimlerin eylemleri veya tutumlarından kaynaklanabilecek uygunsuz etkiden bağımsız olmalıdır²⁵.

Bu, Bangalor İlkeleri’nde de belirtilmektedir: “Bir hakim, yargısal görevlerini yerine getirirken, hakimin bağımsız olarak vermekle yükümlü olduğu kararlar açısından meslektaşlarından bağımsızdır”²⁶.

Hakim elbette yüksek mahkemelerin içtihadına bağlıdır. Bunun dışında, bir hakim bir davayla ilgili karar verirken yargı bünyesinde veya dışında üçüncü bir tarafın emrine veya talimatına göre hareket etmez. Yargıdaki herhangi bir hiyerarşik yapılanma ve kıdem veya mevki farkı, bir hakimin, dıştan gelen mülahazalar veya etkilerden etkilenmeden hükmünü özgürce açıklama hakkına engel olmamalıdır.

Yargı bağımsızlığı şartı, hakimin ilgili mevzuatla hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmasını ve cesaretli olmasını gerektirmektedir. Fakat kapsamlı bilgiye sahip olmak yeterli değildir, hakimin analitik becerilere ve eleştirel yargılama becerilerine ihtiyacı vardır. Yoksa hakim, diğer kişilerin (örneğin, diğer hakimler veya yardımcıları) bilgisine ve görüşlerine bağlı kalır²⁷.

Son olarak, meslektaşlardan bağımsız olmak, hakimlerin diğer hakimlerin davalarıyla ilgilenmemesi veya bu davalarla ilgili yorum yapmaması gerektiğine işaret eder. Hakimler, aynı zamanda, meslektaşlarının kararlarına saygı duymalıdır.

²³ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 36.

²⁴ AYKA raporu (2009/2010), sf. 6.

²⁵ R. PERROT, *The role of the Supreme Court in guaranteeing the uniform interpretation of the law*, Varşova, 2000.

²⁶ Bangalor İlkeleri (2002), 1.4.

²⁷ A. RZEPLIŃSKI, *To be a judge*, 2016, sf. 6.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

2.5. Kamuoyundan bağımsız olma

Bangalor İlkeleri'nde, hakimlerin genel olarak toplumdan bağımsız olması gerektiği belirtilmektedir²⁸. Ancak hakimlerin tamamen soyutlanması mümkün ve faydalı değildir.

Bu noktada, her şeyden önce bağımsızlık değeriyle ilgili iki temel husus vardır.

a) Hakimler, bir yandan, nihai kararın beğenilip beğenilmeyeceğine ehemmiyet vermeden kanunları uygulamalıdır. Bu, kamuoyundan bağımsız olmaktır.

Diğer bir deyişle, hakimler, paralel duruşma olarak bilinen durumdan etkilenmekten kaçınılmalıdır. Paralel duruşma, mahkeme tarafından görülecek bir davayla ilgili basında ilgili kişilerin davranışları hakkında toplumsal bir kanı oluşturan bir dizi haberdir. Özetle, hakimler, kamuoyundan bağımsız olarak, maddi gerçekler doğrultusunda karara varmalıdır.

Bu, Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde de belirtilmektedir: "Hakimler kararlarını; kişilerin, kurumların ya da kamuoyunun tepkisini çekeceği endişesi duymaksızın ve onları memnun etme kaygısı taşımaksızın bağımsız olarak verirler"²⁹.

Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum'da, kamuoyuyla ilgili olarak neyin uygunsuz etki olarak görülmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda, kamuoyunun yararına olan konuların sosyal hayatta ve özgür basında halka açık bir şekilde tartışılmasına ilişkin olarak, hakim kamuya mal olmuş bir kişi olduğunu ve çok duygusal veya çok kırılğan bir yapıda olmaması gerektiğini kabul etmelidir. Kamu görevlilerinin eleştirilmesi demokraside yaygındır. Hakimler, kanunla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kararları, gerekçeleri ve bir davayı yürütmesine ilişkin eleştiriye karşı dokunulmazlık beklememelidir³⁰.

Hakim, diğerlerine ve genel olarak kamuoyuna belli bir kararın gerekçesini açıklamak ve böylece kendisine verilen yetkinin sorumluluğunu yerine getirmek için kararlarını etraflıca gerekçelendirmelidir. Hakim, insanlar için vardır. Kamuoyuna saygı duyulması, yetkili biri olarak muamele edilmesi ve kamuoyu tarafından anlaşılmaya önem verilmesi, kamuoyunun isteklerine cevap verilmesiyle karıştırılmamalıdır. Yani hakimın ayrıca kamuoyundan bağımsız olması gerektiği anlamına gelmektedir.³¹

b) Öte yandan, sosyal medyanın yaygınlaşması, özellikle bağımsızlıkla ilgili olmak üzere, yeni etik konuları ortaya çıkarmıştır. Bir hakimın sosyal medyayı nasıl ele aldığı, davranış ve etik sorularını ortaya çıkarabilir.

Çoğu hakim, sosyal medya platformlarının açıklık, topluma yakın olma, uzmanlıklarının erişilebilirliklerini yaygınlaştırma potansiyeli ve kamuoyunun kanunlarla ilgili anlayışını artırması gibi olumlu yönlerini anlamaktadır. Ancak hakimlerin paylaşmaya karar verdiği şeyden ve hakimlerin belli bir platformda gönderilerinin yanlış tanıtılması veya yanlış yorumlanması ve hatta siber zorbalık ve gizlilik ve güvenlik tehditleri gibi maruz kalabileceği şeylerden olumsuz yönler ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada, yalnızca yeterli ve kişiselleştirilmiş bir eğitimin hakimlerin yeni medya ortamını yönlendirmesine yardımcı olabileceğine ilişkin genel bir kanı vardır³².

²⁸ Bangalor İlkeleri (2002), 1.2.

²⁹ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 2.4.

³⁰ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 30.

³¹ A. RZEPLIŃSKI, *To be a judge*, 2016, sf. 7.

³² UNODC *Social media, a challenging new platform for judges around the world*, 2018.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

3. Bağımsızlığın tarafsızlıktan ayırt edilmesi

3.1. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı; gerçek bir demokrasiden bahsedilebilmesi, her bireyin insan haklarının ve özgürlüklerinin korunması, hukukun üstünlüğünün işlemesi, adil yargılanma idealine ulaşılması ve toplumun ekonomik kuruluşunun düzenlenmesi için gerekli şartlardır.

Bu iki ilke ayrılmaz bir şekilde birbiriyle bağlantılı ve birbirine bağlıdır. Bunlar, yukarıda belirtilen hedefler açısından birbirini tamamlar ve belli açılardan birbirleriyle örtüşür. Bağımsız olmayan bir hakim tarafsız olamaz fakat bu, bağımsız olan hakimin muhakkak tarafsız olacağı anlamına gelmez.

3.2. Bağımsızlık ve tarafsızlık birbiriyle yakından ilgili olsa da birbirlerinden ayrı ve farklıdır. Tarafsızlık, belli bir davadaki hususlar ve taraflarla ilgili olarak bir mahkemenin duruşu veya tutumuna atıfta bulunmaktadır. “Tarafsız” sözcüğü, fiilen veya algılanan önyargının olmaması anlamına gelmektedir. “Bağımsız” sözcüğü, geleneksel anayasal bağımsızlık değerini yansıtmakta veya kapsamaktadır. Bu bakımdan, sadece yargısal faaliyetlerin fiilen yerine getirilmesindeki duruş veya tutum değil aynı zamanda, özellikle nesnel koşullara veya güvencelere dayalı devletin yürütme organı başta olmak üzere, bir durum veya diğerleriyle ilişki anlamına gelmektedir³³.

Hakimlere bağımsızlık verirken, yargısal faaliyetlerinin tarafsız olarak yerine getirilmesi oldukça önemlidir. Yargı bağımsızlığı, kanunları tarafsız olarak uygulama sorumluluğuyla birlikte gelmektedir. Yargı tarafsızlığı, adaletin temel bileşenidir. Hakimlerin, hukuki anlaşmazlıklara peşin hüküm veya önyargı ya da siyasi baskı etkisinden bağımsız olarak, kanunlara göre karar vermesi için tarafsız hakemler olmaları beklenmektedir³⁴.

4. Bağımsızlıkla ilgili vaka çalışması

4.1. Bayan A'nın dahil olduğu derdest bir davanız var. Dava, kısmen sizin zamanı iyi yönetememenizden kısmen de diğer dış etkenlerden kaynaklanarak uzun bir süredir beklemektedir. Bayan A, bu konuyla ilgili oldukça kızgındır çünkü dava konusu kendisi için önemlidir ve davadaki gecikme, daha fazla sıkıntı yaşamasına neden olmaktadır.

Davasının sonuçlanmasının çok uzun sürmesiyle ilgili kendi şehrinden seçilen milletvekiline şikayette bulunmuştur. Milletvekili, kendisiyle aynı kanaattedir ve işleri hızlandırmaya karar verir. Bu nedenle, seçmeni Bayan A adına yazdığını belirterek size bir yazı gönderir. Hızlı olmamanızı eleştirir ve yetkinliğinizle ilgili şüphe uyandırır. Size gönderilen yazının bir nüshası, Adalet Komisyonu Başkanı ve Adalet Bakanlığı'na da iletilir. Milletvekili, davanın hızlandırılmasını ve çözülmesini talep eder ve sizi, çözülmezse yetkin olmayan hakimler hakkında disiplin işlemlerinin uygulanması ve görevden alınmasından sorumlu kurum olan Hakimler ve Savcılar Kurulu'na bir şikayet dilekçesi yazmakla tehdit eder³⁵.

4.2. Siz bir hayır kurumuna üyesiniz. Aynı zamanda taraflardan birinin aynı hayır kurumunun üyesi olduğu bir davada hakimsiniz. Bu kişi yanınıza geliyor ve kredinin geri ödenmesi dahil olmak üzere davanın hukuki yönleriyle ilgili sizinle konuşmak istiyor. Hukuki durum şu şekildedir: bu kişi davayı kaybederse, şirketi iflasa gidecek, kendi ipotekli mülkünün büyük bir kısmını kaybedecek ve 200 işçi işten çıkarılacaktır. Davanın diğer tarafında ise, kredinin

³³ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum, no. 24.

³⁴ J. M. SHARMAN, *Judicial Ethics: Independence, Impartiality, and Integrity*, 1966, sf. 5.

³⁵ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 13.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

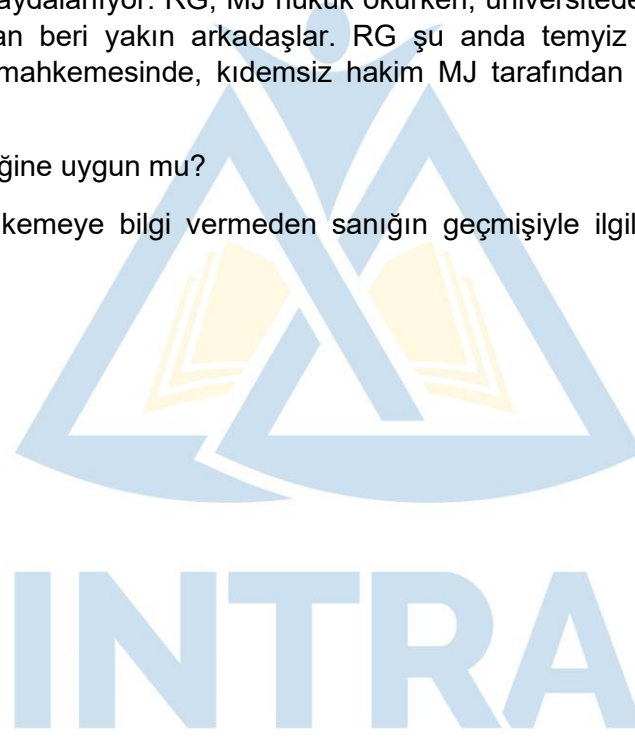
geri ödenmemesi/gecikmeli ödenmesinden büyük ölçüde etkilenmeyecek kredi veren kuruluş, ticari bir banka vardır³⁶.

4.3. Hem hukuk hem ceza davalarına bakan orta kıdemli bir hakim olarak bir kürsüye yeni atadınız. Yılbaşının arkadaşlarla ve aileyle önemli bir etkinlik olarak kutlandığı bir ülkede görev yapıyorsunuz. Adil ve vicdanlı bir hakim olduğunuza inanıyorsunuz ve kariyerinizde ilerleme konusunda hırslısınız. Yargıda en kıdemli pozisyona yükselebileceğinizi umuyorsunuz. Yılbaşı tatilinden önceki gün mahkemeden daireye döndüğünüzde, içinde yemeklerin, içeceklerin ve lüks yiyeceklerin olduğu bir sepet buluyorsunuz. Bu sepet, bölgenizde iktidar partisinden seçilen siyasetçiden bir hediye. Bir meslektaşınız, bu kişinin her yıl “çalışkan kamu görevlilerine teşekkür ve minnet göstergesi” olarak bu tür sepetler gönderdiği konusunda size bilgi veriyor. Meslektaşınız, diğer hakimlerin bu sepetleri memnuniyetle kabul ettiğini ve sizin de kabul etmeniz gerektiğini söylüyor³⁷.

4.4. Kıdemsiz hakim MP, ilk adımlarını atıyor ve birkaç davada karar alırken kıdemli hakim RG'nin fikirlerinden faydalanıyor. RG, MJ hukuk okurken, üniversitede ceza hukuku hocalığı yapmış. O zamandan beri yakın arkadaşlar. RG şu anda temyiz mahkemesinde görev yapıyor. Bu temyiz mahkemesinde, kıdemsiz hakim MJ tarafından verilen kararlara karşı temyizler görülüyor.

Bu davranış yargı etiğine uygun mu?

4.5. Bir hakim, mahkemeye bilgi vermeden sanığın geçmişiyle ilgili Google'da araştırma yapıyor³⁸.

³⁶ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2029), sf. 14.

³⁷ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 23

³⁸ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 21

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

III. Tarafsızlık

AYKA raporuna göre, “tarafsızlık ve insanların tarafsızlık algısı, bağımsızlık ile birlikte adil yargılanma için şarttır”.

Lord Bingham yıllar önce şunu belirtmiştir: “Hakim, nesnel, bağımsız ve tarafsız bir yargılama yürütürken önüne gelen davaların esaslarına ve maddi gerçekliklerine dayanarak karar verme kabiliyeti ve isteği konusunda şüpheye yer bırakmamak için mahkemede ve mahkeme dışında önyargılardan ve taraflı olmadan uzak durmalıdır”³⁹.

Hakimin tarafsızlığı, yargılamayı yürütürken ve hüküm verilmeden önce yürütülen süreçlerde herhangi bir önyargı veya peşin hükümlü bir fikrin olmaması anlamına gelmektedir.

1. Tarafsızlık şartları

1.1. Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum’da belirtildiği üzere, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, tarafsızlık şartının iki yönü olduğunu açıklamıştır:

- İlk olarak, mahkeme **öznel olarak tarafsız** olmalıdır. Yani hiçbir mahkeme üyesinin kişisel bir önyargısı veya peşin hükmü olmamalıdır. Aksi ispat edilmedikçe kişisel tarafsızlık olduğu varsayılacaktır.
- İkinci olarak, mahkeme **nesnel bakış açısıyla da tarafsız** olmalıdır. Yani mahkeme, bu bağlamdaki herhangi bir haklı şüpheye yer bırakmamak için yeterli güvenceleri sağlamalıdır⁴⁰.

Tarafsızlık testi kapsamında, hakimin kişisel davranışlarına bakılmaksızın tarafsızlığına ilişkin şüpheye yer verebilecek araştırılabilir gerçekler olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, hakimin tarafsız görünmesi bile önemlidir. Tehlikede olan, mahkemelerin demokratik bir toplumda sanık dahil olmak üzere kamuoyunda uyandırması gereken güvendir. Buna göre, tarafsızlığın olmadığına dair korkuya yer verecek haklı bir sebebin olduğu hakimler davadan geri çekilmelidir⁴¹.

1.2. Hakim, tarafsızlığı güvence altına almak amacıyla:

a) Yargısal faaliyetlerini korkmadan, taraf tutmadan veya önyargıları olmadan yerine getirmelidir,

b) Hem görevlerini yerine getirirken hem de özel hayatında, yargı tarafsızlığına olan güveni koruyan ve hakimin reddine neden olabilecek durumları en aza indiren bir tutum sergilemelidir,

c) Aşağıdaki durumlarda davadan çekilmeyi talep etmelidir:

- makul bir kişinin gözünde davayı tarafsız bir şekilde yürütemez ise,

³⁹ T. BINGHAM, *The business of judging: selected essays and speeches*, Oxford University Press, 2000, sf. 74:

⁴⁰ Gregory ve Birleşik Krallık davası, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, (1997) 25 EHRR 577.

⁴¹ Castillo Algar ve İspanya davası, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, (1998) 30 EHRR 827.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- taraflardan biriyle bir bağlantısı var ise, maddi gerçeklerle ilgili kişisel bilgisi var ise, taraflardan birini temsil etmiş, birine yardım etmiş veya karşı hareket etmiş ise ya da şahsi olarak tarafsızlığını etkileyecek başka bir durum var ise,
- duruşmanın sonucundan bir çıkarı var ise (veya çıkarı olan bir aile bireyi var ise).

1.3. Tarafsızlık hem fiilen hem de makul bir algı olarak var olmalıdır.

Tarafli olma durumu algılanırsa, bu algının sıkıntı ve adaletsizlik duygusuna neden olma ve böylece adalet sistemine olan güveni yok etme olasılığı vardır.

Tarafsızlık algısı, makul bir kişinin standardı ile ölçülmektedir.

Bir hakimin tarafsız olmadığına dair algı, birçok şekilde ortaya çıkabilir. Örneğin, bir çıkar çatışmasının algılanmasıyla, hakimin kürsüdeki davranışıyla veya hakimin mahkeme dışındaki ilişkileri ve faaliyetleriyle⁴².

Yani hakimin davranışlarının hem mahkemede hem mahkeme dışında kamuoyunun, hukukçuların ve davacıların hakimin ve yargının tarafsızlığına olan güvenini koruması ve artırması gerektiği anlamına gelmektedir.

a) **Mahkemede** birtakım davranışlardan kaçınılmalıdır. Bazı kişiler, karar kendi lehlerine olmadığına haksız surette önyargı olduğunu algılayabileceği için böyle bir algıdan kaçınılmasına veya böyle bir algının en aza indirilmesine yönelik makul gerekçelerin sağlanması için çaba sarf edilmelidir. Hakim, **önyargı veya peşin hüküm ifadesi olarak algılanabilecek davranışlardan uzak durma** konusunda dikkatli olmalıdır. Avukatların gerekçesiz bir şekilde kınanması, hukukçular ve tanıklarla ilgili aşağılayıcı ve uygunsuz açıklamalar, peşin hüküm olduğunu gösteren ifadeler ve sert ve sabırsız davranışlar ile duruşmanın seyrine sürekli müdahale edilmesi, tarafsızlık görünümünü zedeleyebilir ve bu tür davranışlardan kaçınılmalıdır.

b) Hakim, **mahkeme dışında** da tarafsız olmadığına dair bir algıya sebep olabilecek sözcüklerin kasti kullanımından veya davranışlardan kaçınılmalıdır.

Tarafsızlık, hakimlerin sosyal hayata karışmasını engellemese de yargısal faaliyetlerin tarafsızlığına dair kamuoyundaki imajı etkilememesi sağlanmalıdır.

Kısaca, siyasi arenaya girmek için yargı makamının ayrıcalığını kullanan bir hakim, kamuoyunun yargının tarafsızlığına olan güvenini riske atar.

1.4. Hakimler, yargı makamının mahiyeti ve kamuoyunun mahkemelerin tarafsızlığına olan güveninin önemi göz önünde bulundurarak sosyal medyayı ihtiyatlı kullanmalıdır. Tarafsızlıklarına, kamuoyunun yargıya olan güvenine ve genel olarak adalet sistemine gölge düşürmüyor ise sosyal medyada gerçek adlarını kullanabilir ve konularını açıklayabilirler.

Sosyal medya kullanan hakimler, çevrimiçi ortamlarda, tarafsızlıklarına veya kamuoyunun yargıya olan güvenine zarar verme potansiyeli olan görüşlerini ifade etmekten veya kişisel bilgilerini paylaşmaktan kaçınılmalıdır.

Genel bir kural olarak, hakimlerin çevrimiçi arkadaşlıklar ve bağlantılar oluştururken ve/veya çevrimiçi arkadaşlık isteklerini kabul ederken gerekli özeni ve dikkati göstermesi gerekmektedir. Devam eden adli süreçler sırasında ise taraflardan veya yasal

⁴² Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 52.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

temsilcilerinden gelen arkadaşlık isteklerini kabul ederken ya da bu kişilere arkadaşlık isteği gönderirken ve bunlarla sosyal medyada başka etkileşimlerde bulunurken daha dikkatli olmalıdır. Aynı durum, tanıklar veya diğer bilinen ilgili kişiler için de geçerlidir.

1.5. Hakimin yargısal görevleri ile sosyal hayatı arasında çıkar çatışmalarını önlemek için dikkatli olması gerekmektedir. Hakim, fiilen veya potansiyel olarak çıkar çatışmalarının kaynağı ise, tarafsızlığının sorgulanmasından kaçınmak için davayı kabul etmez veya derhal davadan çekilir⁴³.

Adli meselelerde, çıkar çatışmasına yönelik test, hakimin kendi çıkarları ile tarafsız yargılama görevi arasındaki çıkar çatışmalarını ve makul bir kişinin bir çatışma olduğunu anlayacağı (veya anlayabileceği) durumları içermelidir. Örneğin, hakimin aile bireylerinin siyasette aktif olma hakkı olmasına rağmen hakim, yakın aile bireylerinin siyasi faaliyetlerinin yanlışlıkla olsa bile kendisinin tarafsızlığıyla ilgili kamuoyu algısını olumsuz olarak etkileyebileceğini kabul etmelidir. Aynı şekilde hakim finansal faaliyetlerinin mahkemeye sunulan davaları yönetme göreviyle çatışmasına izin vermemelidir⁴⁴.

2. Hâkim, yargı görevlerini tarafsız, önyargısız ve iltimassız olarak yerine getirmelidir⁴⁵.

2.1. Peşin hüküm veya önyargı, bir tarafa veya diğer tarafa ya da belli bir sonuca yönelik bir eğilim, meyil veya yatkınlıktır. Adli sürece uygulandığında bir konu veya davayla ilgili belli bir şekilde karar verme yatkınlığı anlamına gelir ve yargı makamının fikirlere tamamen açık olmasını engeller. Peşin hüküm, bir durum ya da zihniyet, bir tutum ya da bakış açıdır ve yargılamayı etkiler ve hakimin belli bir davada görevlerini tarafsız olarak yerine getirememesine neden olur⁴⁶.

2.2. Tarafsız olmak, ırk, cinsiyet, din, uyruk, engel, yaş, cinsel yönelim veya sosyo-ekonomik duruma bağlı olarak iltimas göstermek veya göstermemek dahil olmak üzere ancak bununla sınırlı olmamak kaydıyla, bir kişiye karşı iltimasta bulunmama anlamına gelmektedir.

Önyargı, sözlü olarak ya da fiziksel olarak ortaya çıkabilir. Yakıştırmalar, küçük düşürücü lakaplar, olumsuz basmakalıp düşünceler, basmakalıp fikirler doğrultusunda mizah girişimi (örneğin, cinsiyet, kültür veya ırkla ilgili), ırk veya uyruk ile suç arasında bir bağlantı olduğunu ima eden tehdit edici, korkutucu veya düşmanca eylemler ve kişisel özelliklere yönelik ilgisiz atıflar buna örnek olarak verilebilir. Peşin hüküm veya önyargı, mahkemede ki veya mahkeme dışındaki vücut dilinde, görünüşte veya davranışlarda da kendini gösterebilir. Bir tarafa, tanığa veya avukata karşı önyargıda bulunulabilir.

Hakimler, kendi önyargılarının ve tercihlerinin farkında olmalı ve bunların çıkarımlarının üzerinde büyük bir etkisi olmamasını sağlamak için adımlar atmalıdır.

2.3. Ancak hakimler bilinçsiz önyargıdan da etkilenebilir.

Ne yazık ki birçok önyargı vardır fakat önceden ikaz edilmesi hazırlıklı olmak anlamına gelmektedir ve bunları aklımızda tutarsak bu önyargıların kararlarımız üzerindeki etkisini en aza indirebiliriz.

a) En yaygın bilinçsiz önyargılardan biri, **doğrulama önyargısıdır**. Doğrulama önyargısı, bir konu hakkında bir fikrimiz oluştuğunda fikrimizi değiştirmek istemediğimiz için o konuyla ilgili

⁴³ AYKA raporu (2009/2010).

⁴⁴ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 66 ve 67.

⁴⁵ Bangalor İlkeleri (2002), 2.1.

⁴⁶ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 52.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

sonradan gelen bilgileri önyargılı bir şekilde duyduğumuz süreçtir. Diğer bir deyişle, halihazırda inandığımız şeyle bağdaşan bir şey duyduğumuzda veya gördüğümüzde, buna kolayca inanırız fakat fikirlerimizle ilgili şüphe oluşturan bilgileri reddetme veya görmezden gelme eğilimimiz vardır. Karar verirken de bundan etkilendiğimiz neredeyse kesindir.

b) Aynı zamanda **bekleneni “algılama” eğilimimizin** de farkında olmalıyız. Beynimiz, kalıpları “fark etmek” için geliştirilmiş bir makinedir. Boşlukları doldururuz ve bizim kalıbımıza uymayan şeyleri göz ardı ederiz. Bazen hayali kalıplar “görürüz”, algımız “yaratıcı”dır.

Olayları tek başına algılamadığımızın farkında olmak oldukça önemlidir. “Hikayeleri,” aşına olduğumuz “sosyal bilgileri” ve “kültürel kalıpları” kullanarak oluştururuz ve daha önceden var olan fikirlere uyarlırsa daha ikna edici olurlar.

c) **Yakınlık önyargısı**, bize benzer olan kişileri veya tanıdığımız ve sevdiğimiz kişileri sevmeye yönelik doğal eğilimdir. Bu önyargı, sevdiğimiz kişilerin olumsuz özelliklerini göz ardı etmemize veya önemsemememize ve sevmediğimiz kişilerin hatalarına odaklanmamıza neden olabilir.

Yakınlık önyargısı, “bizi rahat hissettiren kişiler”e veya “bize benzeyen kişiler”e karşı olumlu önyargı içinde olmak ve “bizi rahatsız hissettiren kişiler”e ve “bize benzemeyen kişiler”e karşı olumsuz önyargı içinde olmak anlamına gelmektedir. Hakim olarak, özellikle duygusal ya da siyasi yükü olan davalarda tarafların delillerini ya da tanıkları dinlerken bu potansiyel önyargıya karşı dikkatli olmalısınız⁴⁷.

d) **Çapa etkisi yaratan önyargılar**, karar verirken sunulan ilk bilgiye çok fazla güvenme eğilimi (“çapa”) olarak tanımlanmaktadır. Çapa etkisi, kişilerin karar alma sırasında sonraki hükümler için ilk bilgiyi kullanmasıyla meydana gelmektedir. Çapa atıldığında, diğer kararlar bu çapaya uydurularak verilmektedir. Örneğin, bir müşterinin zararlı ilgili talebi ne kadar çok olursa, o kadar çok tazminat alır⁴⁸.

Bunlar, hakimleri ve savcılarını etkileyebilecek en yaygın bilinçsiz önyargılardır.

Öz farkındalığınızı geliştirmek ve kendinize meydan okumak, önyargının karar alma sürecinizi ne zaman ve nasıl etkileyebileceğini anlamanız için kilitlidir.

3. Tarafsızlık, sadece kararlar için değil, kararların oluşturulduğu süreç açısından da geçerlidir⁴⁹.

a) Bu nedenle, tarafsız olmaya çalışmak, tüm hususlarda açık fikirli bir şekilde karar vermeden önce bir tartışmanın iki tarafını da düşünmeyi ve kararları tarafların veya vekilin kimliğine bakılmaksızın kanunlara ve gerçeklere dayandırmayı gerektirmektedir.

b) Tarafsızlık, sürece katılan taraflar ve diğer kişiler açısından eşit fırsat ilkesinin yerine getirilmesinde özel dikkat gerektirmektedir⁵⁰.

c) Hakimler, duruşmaları yürütürken, tarafların ve diğer katılımcıların olayları ve kanunun uygulanmasına ilişkin tutumlarını kendilerine göre özgürce ve sakince ifade edebilmeleri için

⁴⁷ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 41.

⁴⁸ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 41.

⁴⁹ Bangalor İlkeleri (2002), 2.

⁵⁰ İspanya Hakimler Genel Kurulu Yargı Etiği İlkeleri (Bundan böyle İspanya Yargı Etiği İlkeleri olarak anılacaktır), n. 14.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

uygun bir ortam yaratılmasının sağlanması için çaba sarf etmelidir. Ayrıca daha doğru karar alınmasını güvence altına almak için aktif dinleme yapımları gerekmektedir⁵¹.

d) Bangalor İlkelerinde bir başka uygulama yer almaktadır: “Hâkim, önündeki veya önüne gelme ihtimali olan bir dava hakkında, bilerek ve isteyerek, davanın sonucunu etkilemesi veya sürecin aşikâr adillik vasfını zayıflatması beklenebilecek hiçbir yorumda bulunmamalıdır. Ayrıca hâkim, kamuya açık olsun veya olmasın, herhangi bir şahıs ya da mesele konusunda adil yargılamayı etkileyebilecek herhangi bir yorum da yapmamalıdır”⁵².

e) Tarafsızlık ayrıca adli süreç kapsamında veya dışında tarafsızlığın sorgulanmasına neden olacak veya kamuoyunun adalete olan güveninde önyargıya neden olacak davranışlardan kaçınma sorumluluğu getirir⁵³.

4. Tarafsızlığa ilişkin vaka çalışması

4.1. Hakimin, arkadaşının dahil olduğu bir davayla ilgilenmesi

Bir hakim (A) okul arkadaşlarıyla futbol oynar. Bir gün arkadaşlarından biri başka bir mahkemede dahil olduğu ve oldukça geciken bir dava hakkında yakınmaya başlar.

Hakim A davayla ilgili görüşünü söyler ve davadan sorumlu hakim (B) hakkında bazı yorumlarda bulunur. Hakim A, okul arkadaşına davayla ilgili endişelenmemesini çünkü davanın gidişatını kontrol etmek için Hakim B ile konuşacağını ve taraflardan birinin arkadaşı olduğunu söyleyeceğini söyler.

Ertesi gün, Hakim A, Hakim B'yi arar ve davayı ve arkadaşının gerekçelerini açıkladıktan sonra Hakim B'yi davayı en kısa sürede sonuçlandırması için teşvik eder.

4.2. Avukat arkadaşlara hukuki danışmanlık verilmesi

Bir temyiz mahkemesi hakiminin, kendisine sıklıkla soru soran birçok avukat arkadaşı vardır. Bir keresinde, dava açan bir arkadaşına tavsiyede bulunduktan ve ilk derece mahkemesinde dava görüldükten sonra dava bu hakimin görev yaptığı temyiz mahkemesine sunulur.

Hakim, beyanları okuduğunda verdiği tavsiyeyi ve görüşü hatırlar. Bu durum, bu tür rasgele danışmanlıklara devam etmesinin iyi olup olmadığını tekrar düşünmesine neden olur.

4.3. Hakimin avukatla arkadaş olması

Bir hakimin çocukluk arkadaşı avukatıdır. Avukat olan kişi, hakim arkadaşını genellikle adliyede ziyaret eder ve birlikte kahve içerler.

Bir keresinde, hakimin, arkadaşının savunma vekili olduğu bir davayı yürütmesi gerekir. Duruşma gününde, mahkeme salonuna girmeden önce koridorda karşılaşırlar ve iki tarafın da önünde birbirlerini samimi bir şekilde selamlarlar.

4.4. Siyasetçi arkadaş

Siyasi çıkarın olduğu bir davada mahkeme başkanı bir siyasi partinin başkanı olan arkadaşından telefon alır ve konuyu görüşmek için akşam yemeğinde buluşurlar. Siyasetçi arkadaş, hakimi davanın önemi ve nasıl çözülmesi gerektiği konusunda ikna eder. Bu görüş ile yönlendirilen mahkeme başkanı, davada kendisini heyet raportörü olarak atar. Dava

⁵¹ İspanya Yargı Etiği İlkeleri (2017), n. 15.

⁵² Bangalor İlkeleri (2002), 2.4.

⁵³ İspanya Yargı Etiği İlkeleri (2017), n. 16.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

görüşülürken kendisini ilgilendirmeyen ayrıntıları atlayarak ve kendisini ilgilendiren kısımları vurgulayarak, konuyla ilgili çok az bilgisi olan ve meslektaşlarının yaklaşımına güvenen mahkeme üyelerini ikna etmeyi başararak konuya ikna edici bir şekilde odaklanır.

4.5. Önyargılı hakim

Bir ilk derece mahkemesi hakimi, yeni bir ev almıştır ve evi aldıktan kısa bir süre sonra evde birçok hata, çatlak ve kalitesiz işçilik örneği görür. Aralarında birçok farklılık olan emlakçıya çok sinirlenir. Bazı hatalar giderilse de emlakçıların güvenilir olmadığı izlenimine kapılır.

Bir süre sonra, hakim önüne inşaatla ilgili bir dava gelir. Hakim, davanın en başından itibaren, duruşmada alıcının tarafını tutar, alıcının avukatının iddialarına onaylar şekilde başını sallar ve emlakçının itirazlarına karşı inanmaz bir ifade takınır. Duruşmada, emlakçıyı doğrudan sorgulayarak çok katı olduğunu gösterir. Bir noktada, emlakçının yanıtlarına cevap olarak inanmadığını belirtir ve şunu ekler: “Bunun neyle ilgili olduğunu biliyorum, hepiniz aynısınız. Para için çabalarsınız, satış yapınca da evi her türlü teslim edersiniz”.

Duruşma sonunda hakim şikayete ilişkin kararını verir ve herhangi bir gerekçe sunmadan sanığın kötü niyetli olduğunu öne sürerek yargılama giderlerini karşılamasına hükmeder.

4.6. Davadan alınmadan önce hakim

Bir duruşma sırasında davacı vekili, davayla hiçbir ilgisi olmamasına rağmen karşı tarafın müvekkilinin mafya olduğunu ve uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgisi olduğunu ağızdan geçirir.

Davalı vekili, yalan söylediğini beyan etmek için karşı tarafın sözünü kesme gereksinimi hisseder ve bunun karşılığında yine davayla ilgisi olmamasına rağmen davacıyı yolsuzluk yapan siyasetçilerle iş yapmakla suçlar.

Her iki avukatın da birbirine saldırmaya başladığı bu sözlü tartışma giderek şiddetlenirken hakim sessiz kalır. Fakat içten içe taraflardan birini tutar çünkü oğlu uzun süre madde bağımlılığıyla mücadele etmiştir.

En sonunda hakim her şeyi düzene sokar fakat davalı vekiline karşı olumsuz bir tutum takınır, söylediği her şeyi açık bir şekilde sorgular ve inanmadığını belli eden mimikler yapar.

4.7. Bir avukat arkadaşla fotoğraf

Bir hakim, aynı zamanda başarılı bir yazar olan bir avukat tarafından kitabının tanıtımını yapmak için konuşma yapmak üzere davet edilir. Kitap tanıtımında, yayıncı ve avukat vardır. Hakim kitabı tanıtırken fotoğrafı çekilir ve Facebook'ta yayınlanır. Yazar/avukat daha sonra telif hakkı ücretiyle ilgili yayıncıya dava açar ve dava, kitabının tanıtımını yapan hakim önüne gelir.

Yayıncı duruşma sırasında hakim yazar/avukatla yakın ilişkisi olması nedeniyle davaya bakan hakime itiraz eder. Argümanını desteklemek için Facebook'taki fotoğrafı gösterir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

IV. Doğruluk

1. Doğruluk nedir?

1.1. Doğruluğun temel anlamı “hayatınızı, sahip olduğunuzu iddia ettiğiniz temel değerler, inançlar ve ilkelere göre yaşamanız”dır.

Doğruluğunuz, kimse sizi izlemiyorken nasıl davrandığınızla tanımlanır ve ilkelerinizle ilgili olarak içinizde tutarlı olmanızı gerektirir.

Hakim, devlet kurumlarından birini, yargıyı, temsil ettiğini unutmamalıdır (aynı yaklaşım savcılar için de geçerlidir).

Yalnızca yargısal faaliyetlerini yerine getirirken yargıyı temsil ettiği varsayılsa da hakim sosyal hayatta da yaptığı işle bilinir. Hakim/savcının, davranışları, bir hakimin/savcının, böylece kendi itibarını ve her şeyden öte temsil ettiği makamın itibarını düşürmemeye özen göstermesini gerektirmektedir.

Öte yandan, hakimlerin/savcılarının konumu asla sağlamaları gereken hizmetin özünde olmayan iltimasları veya avantajları elde etmek için kullanılmamalıdır.

Doğruluk, tüm ilkelerin temelini oluşturduğu için tek başına belki de en önemli Bangalor İlkelerinden biridir. Doğruluk, bir hakimin nasıl davrandığıyla ilgili değildir. Doğruluk esasen hakimin nasıl bir insan olduğuyla ilgilidir. En basit haliyle, doğru insan, dürüst insandır ve güçlü ve dayanıklı ilkelere sahiptir⁵⁴.

Doğruluğu genel olarak ifade etmek kolay iken, daha spesifik olarak doğru olmak çok daha zor ve hatta mantıksız olabilir. Bir davranışın toplumun algısı üzerindeki etkisi büyük ölçüde yer ve zamana göre değişiklik gösterebilecek toplum standartlarına bağlıdır. Bu, belli davranışların toplumun makul, adil ve bilgili üyeleri tarafından nasıl algılanabileceği ve böyle bir algının toplumun hakime veya genel olarak yargıya saygısını yok etme ihtimali olup olmadığı göz önünde bulundurularak unutulmamalıdır. Bu tür kişilerin saygılarını yok etme ihtimali olan davranışlardan kaçınılmalıdır.

Tek bir toplum standardı olmamasına rağmen Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum'da bazı uygulamalar yer almaktadır: “Kültürel çeşitlilik ve ahlaki değerlerin sürekli değişimi göz önüne alındığında, bir hakimin özel hayatına uygulanan standartlar çok katı bir şekilde belirtilemez. Ancak bu ilke hakimin toplum kurallarına uymayan bir hayat tarzı olduğu için ya da toplumun kesimleri için saldırgan olabilecek çıkarları olduğu veya faaliyetler yaptığı için eleştirilmesi veya cezalanmasına neden olacak şekilde kapsamlı olarak yorumlanmamalıdır. Bu tür konulara ilişkin kararlar, ilgili toplumla ve içinde bulunulan zamanla yakından ilgilidir ve bunlardan çok azı evrensel olarak uygulanabilir”⁵⁵.

Bu uygulamalar doğrultusunda, doğru sorunun bir eylemin bazı dini veya etik inançlara göre ahlaki olup olmadığı ya da toplum standartlarına göre kabul edilebilir olup olmadığı (ahlaklılığın dar bir şekilde anlaşılmasının ihtiyari ve değişken bir şekilde uygulanmasına neden olabilir) fakat bu eylemin hakime verilen yetkiye göre görevini yapabilmesine ilişkin genel bileşenlere (adillik, bağımsızlık ve kamuoyuna saygı) ve kamuoyunun hakimin mesleğe uygunluğuna ilişkin algısına nasıl yansıtıldığı öne sürülmüştür.

⁵⁴Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 48.

⁵⁵ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 106.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Dolayısıyla, bir konuyla ilgili karara varırken aşağıda belirtilen altı unsurun göz önünde bulundurulması önerilmiştir:

- Eylemin kamusal veya özel niteliği ve spesifik olarak fiilen yürürlükte olan bir kanuna karşı olup olmadığı,
- Davranışın bir bireysel hak olarak ne ölçüde korunduğu,
- Hakimin takdir yetkisi ve ihtiyatlılığının derecesi,
- Davranışın en ilgili kişiler açısından zararlı olup olmadığı ya da başkaları için makul derecede saldırgan olup olmadığı,
- Davranışla toplum veya toplumun üyelerine yönelik gösterilen saygının veya saygısızlığın derecesi,
- Davranışın ne ölçüde peşin hüküm, önyargı veya uygunsuz etki göstergesi olduğu.

1.2. Yargı görevinin doğru tanımına ilişkin olarak, Bangalor İlkelerinde şu belirtilmektedir:

- “Hâkim, davranışlarının makul bir kişinin gözünde tasvip edilir nitelikte olmasını sağlamalıdır”⁵⁶.
- “Hâkimin hâl ve davranış tarzı, insanların yargının doğruluğuna ilişkin inancını kuvvetlendirici nitelikte olmalıdır. Adalet sağlanmakla kalmamalı, sağlandığı görüntüsü de yansıtılmalıdır”⁵⁷.

Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum’da, kavramın daha kapsamlı hale getirilmesine yönelik araçlar sağlanmaktadır: doğruluk fazilet ve dürüstlüğe atıfta bulunur. Doğruluğun bileşenleri, dürüstlük ve yargısal erdemdir. Hakim sadece resmi görevlerini yerine getirirken değil her zaman onurlu bir şekilde ve yargı makamına yakışır şekilde hareket etmeli, yolsuzluk, hile ve sahtelikten uzak durmalı ve hem davranışlarında hem karakterinde iyi ve erdemli olmalıdır. Doğruluğun dereceleri yoktur. Doğruluk mutlaklıktır. Yargıda doğruluk erdemden daha fazlasıdır, bir gerekliliktir⁵⁸.

Hakim, hem özel hayatında hem toplum içinde yüksek standartları korumalıdır. Bunun nedeni, hakimin kararını bildirmesinin talep edilebileceği farklı insan deneyimlerinde ve davranışlarında yatmaktadır. Hakim, özel olarak yaptıkları nedeniyle aleni olarak kınanırsa, ikiyüzlü gibi görülecektir. Bu da kaçınılmaz olarak toplumun hakime güvenini kaybetmesine neden olur ve daha genel olarak yargıya olan güveni yok edebilir.

Doğrulukla ilgili olarak aşağıdaki tavsiyelerde bulunmaktadır:

- Bir hakimin standart davranışının, genel olarak toplumun standart davranışlarından yüksek olması beklenmektedir.
- Hakim, kanunları çiğnememelidir.
- Hakim, adalet sisteminin temsil ettiği dürüstlük ve doğruluk kavramlarını profesyonel hayatına ve kişisel hayatına dahil etmeye çalışmalıdır⁵⁹.

2. Doğruluk üzerine nasıl çalışırız?

2.1. Yargı hizmetleri kapsamında doğruluk

⁵⁶ Bangalor İlkeleri (2002), 3.1.

⁵⁷ Bangalor İlkeleri (2002), 3.2.

⁵⁸ Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum (2013), no. 101-103.

⁵⁹ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 49.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

a) Görevi nedeniyle belli bir otoritesi olan hakim, uygun olmayan bir şekilde iltimas veya ayrıcalık kazanmak için konumunun avantajını kullanma isteğinde bulunabilir, örneğin, para cezası almaktan kurtulmak, istediği yere park etmek, futbol maçında stadyumda iyi yere oturmak... Makamda hüküm sürmek için değil bir görevi yerine getirmek ve hizmet vermek için bulunduğumuzu unutmamamız gerekir. Adalet sistemi, bunu hizmet bilinciyle yerine getirmemizi ve ayrıcalık kazanmak için makamın avantajını kullanmamamızı sağlamalıdır.

Ayrıca Bangalor İlkelerinde şu belirtilmektedir: Hâkim, hâkimlik mesleğinin itibarını; kendisine, aile üyelerinden birisine veya herhangi bir kimseye özel çıkar sağlayacak şekilde kullanmamalı ve kullandırtmamalıdır. Ayrıca hâkim, yargı görevinin yerine getirilmesinde herhangi bir kimsenin kendisini uygunsuz bir şekilde etkileyebileceği izlenimine yol açmamalı ve başkalarının böyle bir izlenime yol açmasına müsaade etmemelidir⁶⁰.

b) Hakim, kanunlar ve yönetmelikler uyarınca, yargısal faaliyetlerin bağımsız ve önyargısız bir şekilde yerine getirilmesiyle tezat oluşturacak faaliyetlerde bulunmamalıdır. Tamamlayıcı faaliyetlerin prestij veya konum sağlamak için yerine getirilmemesinin sağlanmasına özel özen gösterilmelidir.

Aynı zamanda hakimin hukuken belirtilmiş olanlar dışında fayda elde etmesi ya da yalnızca yargısal faaliyetlerle sunulan araçları kötüye kullanması yasaktır.

Buna ek olarak, bir hakimin ya da hakimin bilgisi dahilinde hakimin aile bireyinin (Bangalor İlkelerinde tanımlandığı üzere aile) davanın sonucundan herhangi bir mali çıkarı olur ise, bu durum açıkça hakimin davadan alınmasına neden olur⁶¹.

2.2. Mesleki gizlilik

Hakim, konumu nedeniyle, kişiler ve kurumlar hakkında, ilgili kişilerin itibar hakkını korumak ve ayrıcalıklı bilgi vermekten kaçınmak amacıyla ifşa edilmemesi gereken birçok bilgiye sahiptir.

Hakimin yargı yetkisi çerçevesinde elde ettiği gizli bilgiler, hakimin yargısal faaliyetleri dışında bir amaç için kullanılmaz veya ifşa edilmez⁶².

Hakimler bu bilgilerin avantajını ne kendi çıkarları ne de arkadaşlarının ve ailelerinin çıkarları için kullanır. Bununla ilgili olarak Bangalor İlkelerinde şu husus belirtilmektedir: "Hâkim, hâkimlik sıfatıyla elde ettiği gizli bilgileri, yargısal görevleriyle ilgili olmayan diğer amaçlar için kullanmamalı ve ifşa etmemelidir"⁶³.

2.3. Dürüst olmak ve dürüst görünmek

Tüm Yargı Etiği bildirelerinde aynı fikir vurgulanmaktadır: hakim yalnızca dürüst olmamalı aynı zamanda dürüst olduğunu göstermelidir.

Adaletle olan güvenilirlik hakimler tarafından tesis edilmektedir. Bu durum, hakimlerin özel hayatını, hobilerini ya da zevklerini belirlememelidir fakat en azından skandallardan kaçınmak için göz önünde bulundurulmalıdır.

⁶⁰ Bangalor İlkeleri (2002), 4.9.

⁶¹ Guide to Judicial Conduct U.K. (2013),3.8

⁶² Guide to Judicial Conduct U.K. (2013), 5.1.9 ve 5.1.10

⁶³ Bangalor İlkeleri (2002), 4.10

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bazı davranışların kaynağını değerlendirmek için ilgili yerin hassas noktaları ve kültürü dikkate alınmalıdır. Hakimler özgürce hareket ederken yargısal fonksiyonlarının itibarının ve insanların hayatlarının bütünlüğünü takdir etmeleri gerektiğinin farkında olmalıdır⁶⁴.

Örneğin, vergilerini öderken özenli olmalıdır. Özel hayatlarındaki davranışlar daha fazla hassasiyet gerektirir. Aile içi şiddet gibi bazı yasadışı davranışlar hakimi itibarsızlaştırır.

Bu noktada, özel hayattaki ahlaklılığın kamu hayatıyla bağlantısı üzerine tartışma kaçınılmaz olmaktadır. Hakimin özel hayatının nasıl olduğundan bağımsız olarak, en azından görevlerini olabildiğince iyi bir şekilde yerine getirmesi beklense de bazı bağımlılıklar patolojik hale geldiğinde özel hayatın sınırlarını aşip kamu hizmetinin yerine getirilmesini etkilemektedir. Alkol alındığında da olan budur, kişi alkol sınırını aştığında yargısal faaliyetlerini sarhoş bir şekilde yerine getirebilir veya yerine getirmeyi bırakabilir. Bu zayıflık sonucunda, hem yargısal faaliyetlere hem makama yönelik güven sarsılır ve adalet sisteminin güvenilirliği azalır.

Hakimler gibi çetin bir görevi olan kişiler için gerekli olan otokontrolü güvence altına aldığı için ölçülü olmak ve daha spesifik olarak ağırbaşlılık herkes için önerilmektedir.

Son olarak, hakimlerin vatandaş olarak ifade özgürlüğü vardır. Fakat bağımsızlıklarını ve tarafsız görünümelerini korumak ve toplumun yargıya olan güvenini sarsmamak için bu özgürlüklerini ihtiyatla ve ılımlı bir şekilde kullanmalıdır.

3. Doğruluğa ilişkin vaka çalışması

3.1. Bir sabah Hakim P karnında keskin bir ağrı hisseder. İşine odaklanamaz ve tıbbi yardım almaya karar verir. Bir uzmana muayene olmak için yakındaki bir hastaneye gider. Bekleme salonuna girdiğinde muayene sırası bekleyen hasta kalabalığını görür. Bazı hastalar sabahın erken saatlerinden beri beklemektedir.

Hakimin öğleden sonra iki saatlik önemli bir duruşması vardır, bu duruşmada yurt dışından gelen birkaç tanığın dinlenmesi gerekmektedir ve duruşma halihazırda birkaç kez ertelenmiştir.

Aynı hastanede doktor olan bir arkadaşını aramaya karar verir. Arkadaşı gelir ve uzun süredir bekleyen hastalarının gözünün önünde hakimi sıranın en önüne geçirir⁶⁵.

3.2. Tartışma konuları

Doğruluk ilkesi kapsamında, hakim “davranışlarının makul bir kişinin gözünde tasvip edilirden nitelikte olmasını sağlamalıdır”. Bu durumda, bu hassas konunun nasıl ele alındığı oldukça önemlidir.

Hakimin özel muamele görmek için gerçekten iyi sebepleri var mı? Karnı ağrıyor ve aynı gün içinde yurtdışından gelen tanıkların dinleneceği ve halihazırda ertelenmiş önemli bir duruşma var. Bu, hakimin davaya yaklaşımını etkileyebilir mi? Alternatif olarak, bu hakimle doktor arkadaşısı arasında küçük ve uygun bir ayarlama olabilir mi? Peki diğer hastaların ihtiyaçları ne olacak? Belki hakimden daha acil ihtiyaçları olan biri, doktora muayene olmak için sabırla bekliyordu. Sizin ülkelerinizde de daha hızlı ve iyi sağlık hizmeti almak için sağlıkçılar arasındaki tanıdıklarını kullanan kişiler var mı?

⁶⁴ I SANCHO, *Ética judicial...*, (2007), sf. 129.

⁶⁵ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 54.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Hakim, bekleme salonundaki hastalara durumunun aciliyetini dürüstçe açıklayabilir ve öne geçmesine izin vermelerini isteyebilirdi. Eğer sizin çözümünüz bu ise, hastalardan kim izin istemeli? Doktor mu hakim mi?

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

V. Dürüstlük

1. Dürüstlük nedir?

Dürüstlük, hakimin sosyal hayatta ve özel hayatındaki davranışlarının uygunluğuna atıfta bulunmaktadır. Dürüstlük ilkesi, hakimin dikkatle hareket etmesi ve belli kısıtlamaları kabul etmesi konusunda yol gösterir. Bu ilke büyük ölçüde hakimin hayatının özel yönlerini kapsar. Hakime; avukatlarla veya diğer hukuk mesleklerini icra eden kişilerle yakın ilişkiler kurmaması, makamını özel çıkarları için kullanmaması, uygunsuz davranışlardan kaçınması, hediye kabul etmemesi veya gizli bilgileri paylaşmaması konusunda tavsiyelerde bulunur. Hakim, kişisel ilişkilerinin muhakemesini etkilemesine izin vermez.

Dürüstlük, geleneksel olarak kabul edilen davranış standartları veya ahlak kurallarına uyulmasını gerektirir. Doğrulukla bağlantılıdır.

Doğruluk, hakimin değerlerinin özel yanını yansıtırken, dürüstlük toplumsal yanını yansıtır. Hakimin, diğer vatandaşlar gibi, özel hayat hakkı olsa da Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum'da şu husus vurgulanmaktadır: "hakimin sürekli kamu gözetimi ve yorumunun öznesi olması beklenmeli ve bu nedenle faaliyetlerinde sıradan bir vatandaşın ağır olarak nitelendirebileceği sınırlamaları kabul etmelidir".

Hakim olmak, taraflara ılımlı bir adli süreç sunmak ve süreçteki her katılımcıya karşı eşit şekilde davranmaktır. Bu da kişileri, onların duygularını, çıkarlarını ve umutlarını anlamak anlamına gelmektedir. Hakim, bir dava görülürken zorlu anlarda otoritesini becerikli bir şekilde kullanabilmeli, nutuk çekmemeli ve kişilere karşı kibirli bir şekilde davranmamalıdır⁶⁶.

Günümüz iletişimde hakimler ses konu ve kullanılan ifadeler açısından her şeyi hesaba katmalı, tüm sosyal medya platformlarındaki etkileşimlerde profesyonel ve ihtiyatlı olmalıdır.

Sosyal medyadaki her içerik (gönderiler, gönderilere yapılan yorumlar, durum güncellemeleri, fotoğraflar gibi) açısından bunun yargının itibarı üzerindeki etkisinin ne olabileceğini düşünmek faydalı olabilir. Aynı şekilde başkaları tarafından yüklenen sosyal medya içeriğine tepki verirken de dikkat edilmelidir.

Hakimler, başkalarına karşı saygılı bir şekilde davranmalı, sosyal medyayı başkalarının endişelerini önemsizleştirmek için kullanmamalı veya yasaklanmış herhangi bir gerekçeyle ayrımcılık yapan açıklamalarda bulunmamalıdır.

2. Yargı Etiği bildirgelerinde dürüstlük

2.1. Bangalor İlkelerinde şu belirtilmektedir: Hâkim, tüm faaliyetlerinde uygunsuz davranışlardan ve uygunsuzluk görüntüsü oluşturmaktan kaçınmalıdır⁶⁷.

Sürekli kamu gözetiminin öznesi durumunda olan hâkim, sıradan bir vatandaşın ağır olarak nitelendirebileceği kişisel sınırlamaları kabul etmek durumundadır ve bunu özgürce ve kendi iradesiyle yapmalıdır. Hâkim, özellikle yargı vazifesinin onuruyla uyumlu bir tarzda davranmalıdır.

⁶⁶ A. RZEPLINSKI, To be a judge (2016), sf. 7.

⁶⁷ Bangalor İlkeleri (2002), 4.1-4.4.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Hâkim, kendi mahkemesinde hukuk mesleğini icra eden kişilerle olan kişisel ilişkilerinde, makul şekilde değerlendirildiğinde tarafsızlık veya iltimas görüntüsü veya şüphesi doğurması muhtemel olan durumlardan kaçınmalıdır.

Hâkim, kendi ailesinden birinin taraf olduğu veya herhangi bir şekilde bağlantılı olduğu bir davanın karara bağlanma sürecine dâhil olmamalıdır.

2.2. Buna göre, Türk Yargı Etiği Bildirgesinde şuna atıfta bulunmaktadır:

- Hakimler ve savcılar dürüstlük ve doğruluğun, mesleğin gerektirdiği yüksek karakterin vazgeçilmez unsurları olduğunun bilinciyle, gerek meslekî yaşamlarında gerekse sosyal hayatlarında bu yönde bir duruş sergilerler⁶⁸.
- Mesleki itibarlarının korunması için sözlerini yerine getirmekte hassasiyet gösterirler. Dürüstlüklerine gölge düşürebilecek durumlar içinde bulunmama konusunda özenli davranırlar⁶⁹.
- Neticesinden olumsuz şekilde etkileneceklerini öngörseler dahi gerek iş ve işlemlerinde gerek söz ve davranışlarında doğruluktan ayrılmazlar⁷⁰.
- Hukuki güvenlik ilkesi gereği uygulamalarında tutarlılığı gözeterek görevlerini yerine getirirler⁷¹.
- Tutarlılığı sabit fikirlik olarak yorumlamazlar ve toplumsal değişimleri dikkate alırlar⁷².

2.3. İspanya Yargı Etiği İlkelerinde de bu değere ilişkin bazı ifadeler yer almaktadır⁷³:

- Hakimler, adli süreçle ilgili kişilerin psikolojik, sosyal ve kültürel durumlarına gerekli özeni göstererek bu kişilere karşı her zaman saygılı davranmalıdır.
- Kararlarına karşı yöneltilen eleştirilere karşı hoşgörülü ve saygılı bir tutum takınmalıdır.
- Yargılamaların zamanında yürütülmesini ve makul bir süre içinde çözülmesini sağlamalı ve yargısal faaliyetlerin azami dakiklık ile yürütülmesini sağlamalıdır.
- Hakimlerin görevlerini ideal düzeylerde yerine getirebilmek için eğitim alma ve bilgilerini güncelleme ve uygun eğitim araçlarını talep etme hakkı ve yükümlülüğü bulunmaktadır.
- Hakimler, Adalet Yönetiminin normal işleyişi olarak şeffaflığa karşı olumlu bir tutum sergilemelidir. Bunun için tasarruflarındaki kurumsal iletişim araçlarından faydalanabilirler.

3. Bu ilkenin yerine getirilmesi için temel dayanaklara da atıfta bulunulmalıdır:

Hakimler, bireyler konusunda hassas olmalıdır. Tıpkı hastanın tıbbi bir vaka değil bir insan olduğunu unutmayan bir doktor gibi, hakim de spesifik bir yasal durumda ortaya çıkan kişinin bir davanın öznel unsuru değil insan olduğunu unutmamalıdır.

Bir hakimin temel özellikleri, kendisine verilen görevlerin güvenilir bir şekilde yerine getirilmesiyle belirlenirken aynı zamanda tevazuu içermektedir. Bu genellikle unutilan bir

⁶⁸ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 4.1

⁶⁹ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 4.3

⁷⁰ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 4.4

⁷¹ Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 4.6

⁷² Türk Yargı Etiği Bildirgesi, 4.7

⁷³ İspanya Yargı Etiği İlkeleri (2017), n. 22-31.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

özelliğidir. Ayrıca kendi eksikliklerinin ve aynı şekilde yanılma payının farkında olması, hakimin her zaman kendi bulduğu olmasa da en iyi çözümleri seçmesini sağlayan vazgeçilmez bir özelliğidir. Tevazu ayrıca verilen kararlara yönelik hem profesyonellerden hem de demokratik bir hukuk ülkesinde hakimin göz ardı edemeyeceği bir ses olan kamuoyundan gelen makul eleştirileri kabul edebilmeyi gerektirmektedir⁷⁴.

4. Dürüstlüğe ilişkin vaka çalışması

4.1. Siz bir hakimsiniz ve ilçenizin belediye başkanının evine bir mangal partisine davet ediliyorsunuz. Kişisel olarak belediye başkanını seviyorsunuz fakat siyasette çok sayıda düşmanı olduğunuzu biliyorsunuz ve bunların hiçbiri partiye davetli değil. Partiye vardığınızda belediye başkanı sizi sıcak bir şekilde karşılıyor ve size bahçeye kadar eşlik etmek için kolunu omzunuza atıyor. Bir basın fotoğrafçısı bu şekilde bir fotoğrafınızı çekiyor. Belediye başkanının mensup olduğu siyasi partiye bağış toplamak için büyük bir kutu olduğunu fark ediyorsunuz. Parti ilerledikçe ırkçı şakalar içeren birkaç konuşmaya ve bu şakalara gülen kişilere kulak misafiri oluyorsunuz. Lavaboya gittiğinizde madde kullanıldığına dair kanıtlar olduğunu görüyorsunuz. Yemek servis edilmeden önce partiden ayrılmaya karar veriyorsunuz ve ev sahibiniz bu duruma üzülüp neden gittiğinizi soruyor.

- Partiye gitmeli miydiniz?
- Partiye vardığınızda yanlış bir şey yaptınız mı?⁷⁵

4.2. Sorular: Hakim olarak yaşam tarzınızla iyi bir örnek olmanız gerekmektedir. Aşağıdaki üç örneği inceleyin ve bunlardan herhangi birinin gerekli dürüstlük kurallarını ihlal edip etmediğine karar verin.

- Mahkemenizin bulunduğu bölgedeki lider hukuk bürosundan düzenli olarak ikram kabul etmek.
- Mesai saatlerini kısa tutmak, şehrin en iyi restoranında uzun saatler öğle yemeği yemek.
- Küçük bir yerde görev yapan bir hakimin her ay geç saatlere kadar ve yüksek sesli müzikle parti vermesi⁷⁶.

4.3. Misafirperverlik ve sosyal etkinliklere katılmak

Hakim olarak size sunulan misafirperverlikle ilgili sınırı nerede çizeceğinize karar vermek genellikle zordur. Aşağıdaki metin, Bangalor İlkelerine ilişkin Yorum'un 180. maddesinde yer alan tavsiye doğrultusunda hazırlanmıştır.

Lütfen bunun hakim olarak sizin hayatınızla ilgisini paylaşınız. "Sıradan misafirperverlik" ile sizden ayrıcalık kazanmaya yönelik uygunsuz girişim arasındaki çizgiyi çizmek bazen zordur. Bağlam önemlidir ve genellikle hiçbir unsur hakimin bir etkinliğe katılmasının uygun olup olmadığını belirlemez. Sorulması gereken soru, bu tür bir misafirperverliğin kabul edilmesi şu hususları olumsuz olarak etkileyecek midir?:

- Bağımsızlığınız,
- Doğruluğunuz,

⁷⁴ A. RZEPLINSKI, To be a judge (2016), p. 6.

⁷⁵ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 63.

⁷⁶ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 60.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- c) Kanunlara uyma yükümlülüğünüz,
- d) Tarafsızlığınız,
- e) İtibarınız veya yargısal faaliyetlerinizi zamanında yerine getirmeniz.

Göz önünde bulundurulması gereken diğer hususlar Őunları içerebilir:

- a) Ev sahibiyle olan iliŐkinizin uzunluğu,
- b) Ev sahibinizin toplumdaki itibarı,
- c) Etkinliğin büyüklüğu,
- d) Etkinliğin spontane mi olduğu yoksa önceden mi organize edildiği,
- e) Önünüzdeki derdest bir davaya dahil olan biri etkinliğe katılıyor mu?
- f) Makul derecede Şüpheye ya da eleştiriye neden olacak Şekilde bu etkinliğe katılacak başkalarına sunulmayan bir fayda elde ediyor musunuz?⁷⁷

⁷⁷ Bangalor öz yönlendirmeli kurs (2019), sf. 61.

